

# Renessanssin tanssiaskeleita

Tässä on muutamia ”muistilappuohjeita” monentylysten renessanssitanssien askelikkujen opettelemiseen. Yleensä ottaen askelten tyyli ja tarkka suoritustapa riippuu siitä, minkä maalaista ja miltä ajalta peräisin olevaa tanssia ollaan tanssimassa. Nämä kuvaukset noudattavat kullekin tanssilajille ominaista tyyliä, mutta alkuperäislähteissä monet askelikot on kuvattu joskus paljonkin yksityiskohtaisemmin ja tarkemmin kuin tässä. (Ja joskus sitten taas ei.) Näistäkin ohjeista on kuitenkin toivottavasti apua muistin tueksi, esimerkiksi yrittäessä palauttaa taas kerran mieleensä että mikä ihme se viimeisimmässä tanssiharjoituksissa tarkasti opeteltu kummallisen niminen askelkuvio oikein olikaan, ja miten se nyt edes suunnilleen meni...

Erityisesti italialaisten tanssien askelikoista löytyy paljon tarkentavaa lisämateriaalia niistä kiinnostuneille. Italialaisissa tansseissa on muutenkin lattiakuvioiden lisäksi tärkeää myös tanssin liike pystysuunnassa sekä ylävartalon asento. Ja kannattaa huomata, että etenkin juuri eri aikakausien italialaisissa tansseissa käytetään keskenään samannimisiä askelikkoja, jotka kuitenkin suoritustavaltaan eroavat selkeästi toisistaan.

Monien askelkuvioiden täsmällisestä tulkinnasta ja suoritustavasta voidaan esittää monenlaisia perusteltuja mielipiteitä, aivan kuten on tilanne varsinaisten tanssikoreografioidenkin kanssa. Vaikka alkuperäis-materiaalia olisikin riittävästi, niin sen yksityiskohtia ei suinkaan aina ole esitetty yksikäsitteisesti tai edes sisäisesti ristiriidattomasti. Nämä ohjeet perustuvat pääasiassa Atro Kajasteen näkemyksiin ja tulkintoihin. Käytännössä tämä ”Hämeen keskiaikaseuran tyyli” ei kuitenkaan mainittavasti eroa ainakaan ”helsinki-läisestä tyylistä”, ja kaikkien tässä lueteltujen tanssilajien ”yleisestä olemuksesta ja hengestä” vallitsee aika pitkälti ihan maailmanlaajuinenkin yksimielisyys.

Kuten otsikossa mainitaan, tässä monisteessa käsitellään renessanssitanssien (ja osin myös varhaisbarokin tanssien) askeleita ja olemusta. Nämä ohjeet pätevät tansseihin, joita tanssittiin suunnilleen aikavälillä vv. 1450-1650. Tuon jälkeen, 1600-luvun kolmannelta neljännekseltä alkaen, eurooppalaisessa tanssimuodissa tapahtui monenlaisia muutoksia. Sen jälkeen syntyneiden tanssien (kuten vaikkapa 1600-luvun loppu-vuosien ja 1700-luvun barokkitanssit) askelia varten tarvitaan ihan oma erillinen ohjelappusensa, eivätkä tässä esitetyt asiat ja käytännöt ole suoraan tällaisenaan sovellettavissa enää niihin.

Tämä askelohjemoniste on saatavilla myös internetissä:

<http://iki.fi/kajaste/dance/fi/tanssiaskelikoista.pdf>

## Tanssiasento, kädet ja jalat

Normaalissa tanssiasennossa ollaan vierekkäin ja pidetään paria kädestä kiinni. Mies on naisensa vasemmalla puolella, nainen miehensä oikealla puolella.

Kädet pidetään alhaalla ja luontevan rentoina. Naisen käsi on kevyesti miehen käden päällä. Vapailta käsillä naiset pitävät huolta runsaista hameenhelmoistaan ja miehet miekastaan, viitastaan sekä hatustaan.

Nämä tanssit alkavat aina vasemmalla jalalla. Joitakin poikkeuksia on, mutta ne ovat laskettavissa melkein yhden käden sormilla. Jos toisin ei ole erikseen sanottu, tehdään renessanssitansseissa kaikki kuviot aina yhtä aikaa *itsestä katsoen* samalla jalalla ja samaan suuntaan, eikä siis peilikuvana. (Peilikuvasymmetriasta tuli tanssissa erityisen muodikasta ja kaunista oikeastaan vasta 1600-luvun lopulla tai 1700-luvun alussa.)

Lähtökohtaisesti kaikki askelet astutaan ”päkiä edellä”, riippumatta siitä noustaanko askelikossa ylös päkiöille vai tuodaanko paino astuessa suoraan koko jalkapohjalle. Askeltaessa kantapää koskettaa lattiaa ennen päkiää vain tietyissä hyvin harvoissa nimenomaisissa askelikoissa. Muutenkin painon tulisi olla aina mieluummin enemmän päkiöillä kuin kantapäillä, myös paikallaan seistessä.

## ”Yleiskäyttöinen renessanssiaskelten perustyyli”

Seuraavassa kuvattujen askelten tyyli on ehkä ”yleiskäyttöisin” ja lähimpänä ranskalaista tai englantilaista tyyliä 1500- ja 1600-lukujen vaihteessa, vaikkei ihan täsmälleen vastaakaan kumpaakaan.

### **Simple / simppele (simple, single, sempio, singlis...)**

askel - viereen

Astutaan askel johonkin suuntaan ja tuodaan toinen jalka edellisen viereen. Paino jää sille jalalle, jolla astuttiin se varsinainen askel.

(esimerkkejä: "simppele vasemmalla taakse": astutaan vasemmalla jalalla taaksepäin ja tuodaan oikea jalka vasemman viereen, muttei astuta sille oikealle jalalle; "simppele oikealla oikealle": astutaan oikealla jalalla oikealle ja tuodaan vasen jalka oikean viereen, muttei astuta vasemmalle jalalle)

### **Double / tupla (double, doppio, doblis...)**

askel - askel - askel - viereen (johonkin suuntaan)  
askel - lähelle - askel - viereen (suoraan sivuttain)

Astutaan kolme askelta johonkin suuntaan ja lopuksi tuodaan jälkimmäinen jalka ensimmäisen viereen. Paino jää sille jalalle, jolla astuttiin ensimmäinen askel.

(esimerkkejä: "tupla vasemmalla vasemmalle": astutaan vasemmalla jalalla vasemmalle, astutaan oikealla jalalla lähelle vasenta jalkaa, astutaan uudelleen vasemmalla jalalla vasemmalle ja tuodaan lopuksi oikea jalka vasemman viereen, muttei astuta oikealle jalalle; "tupla oikealla eteenpäin": astutaan oikealla jalalla eteenpäin, astutaan vasemmalla jalalla eteenpäin, astutaan oikealla jalalla eteenpäin ja tuodaan lopuksi vasen jalka oikean viereen, muttei astuta vasemmalle jalalle)

### **Reverence / tervehdys (reverence, honour, riverenza...)**

Eräänlainen arvokas kumarrus, niaus tai polvistuminen. Kaikki tanssit päätetään tähän.

### **Set and turn**

kaksi sivuttaista simpleä ja yksi double, jonka aikana käännetään toisen olkapään ympäri

(esimerkki: "set and turn vasemmalle": simppele vasemmalle, simppele oikealle, pyörähdetään ympäri vastapäivään kolmella askelella vasen-oikea-vasen, tuodaan oikea jalka vasemman viereen muttei astuta sille)

### **Siding**

double viistosti eteenpäin parin vierelle ja double taaksepäin takaisin paikoilleen

### **Arming**

kierretään pari kahdella doublella pitäen tätä käsivarresta kiinni

# Tanssilajikohtaisia askelikkujen kuvauksia

## Ranskalaiset branlet 1500-luvun loppupuolelta

*Branle-piiritansseissa käytettyjä askelikkoja:*

simple = suljettu simple = askel ja tuodaan toinen jalka ensimmäisen viereen

double = suljettu double = 3 askelta ja tuodaan toinen jalka ensimmäisen viereen

potku = hypähdys toiselle jalalle ja ojennetaan potkaiseva jalka ilmaan

reverence = kunnioittava tervehdys (kumarrus tai niiaus)

## 1400-luvun italialaiset tanssit

*Varhaisitalialaisissa tansseissa käytettyjä askelikkoja:*

continenza = selkeä ja korostettu painonvaihto tai "poljenta" paikallaan, päkiöiden kautta

contrapasso = 4 nopeaa askelta päkiöillä joista neljäs etummaisen jalan alle (jalkaisuus ei vaihdu)

doppio = avoin double = 3 etenevää askelta päkiöillä ja pysähdys

mezavolta = käänös tai suunnanvaihto (lähes aina puoli kierrosta, yleensä ei erikseen aikaa musiikissa)

movimento = nousu päkiöille ja jonkinlainen pieni liikahdus (mahdollisesti olkapäiden keinautus)

piva = nopea doppio = nopea avoin double päkiöillä (kaikki askelet eteneviä)

ripresa = hidas sivuttainen suljettu simple yläkautta (paino vaihtuu)

ripresa portugalesa = hidas suljettu simple yläkautta etuviistoon tai takaviistoon (paino vaihtuu)

riverenza = tervehdys (polvistuminen toisella jalalla lähes maahan asti selkä suorana)

saltarello = 3 etenevää askelta päkiöillä ja hypähdys

saltarello tedesco = 3 etenevää askelta päkiöillä ja yksi tai kaksi tömistystä

sempio = avoin simple = askel päkiällä ja pysähdys

volta tonda = pyörähdys ympäri, usein doppiolla

volta del gioioso = pyörähdys ympäri askelilla sempio+sempio+ripresa (oikea-vasen-oikea)

volta con riprese = ripresa vasemmalle + volta del gioioso

## 1500-luvun lopun italialaiset tanssit

*Myöhäisitalialaisissa tansseissa käytettyjä askelikkoja:*

cadenza = hyppy ja toisen jalan heilautus taakse (paino jää etujalalle)

continenza = hidas sivuttainen suljettu simple alakautta

fioretto = nousu päkiöille jalat lähes vierekkäin ja toisen jalan ojennus

passo = avoin simple = askel päkiä edellä (ja mahdollisesti pysähdys)

(passo) puntato = hidas suljettu simple alakautta eteen tai taakse

ripresa = nopea sivuttainen suljettu simple yläkautta (yleensä 2 painonsiirtoa, jolloin paino ei vaihdu)

ripresa sottopiede = ripresa tuoden toinen jalka ensimmäisen alle

riverenza = hidas tervehdys (toinen jalka hieman taakse, kevyt niiaus selkä suorana)

riverenza minima = nopea tervehdys (toinen jalka hieman taakse, kevyt niiaus selkä suorana)

scambiata = pieni askel etuviistoon + askel vierelle tai takaa ristiin + askel vierelle + cadenza

seguito battuto al canario = 3 tömistystä samalla jalalla, kanta-päkiä-kokojalka

seguito ordinario = avoin double = 3 askelta ja nousu päkiöille

(seguito) doppio = suljettu double = 3 askelta ja tuodaan jalka viereen (usein hidas)

(seguito) scorso = nopeahko "kipitys" päkiöillä

(seguito) spezzato = pysähtyvä "vaihtoaskel" päkiöillä (3 askelta, eteenpäin-vierelle-vierelle)

seguito semidoppio = passo + passo + spezzato

trabuchetto = terävä hypähdys toiselle jalalle, toinen jää "roikkumaan" ilmaan

trango = lyhyt suljettu "laahaava" simple alakautta etuviistoon tai takaviistoon

saffice = ripresa sottopiede + trabuchetto

destice = 2 riprese sottopiedi + trabuchetto

corinto = 3 riprese sottopiedi + trabuchetto

## Englantilaiset almainet (tai yleisemmin ns. Old Measures -tanssit)

*Almaineissa käytettyjä askelikkoja:*

simple = suljettu simple = askel ja tuodaan toinen jalka ensimmäisen viereen  
double = suljettu double = 3 askelta ja tuodaan toinen jalka ensimmäisen viereen  
almain-simple = askel ja jalannosto  
almain-double = 3 askelta ja jalannosto  
turn = pyörähdys doublella ympäri  
set and turn = kaksi sivuttaista simpleä ja pyörähdys doublella ympäri  
honour = kunnioittava tervehdys (kumarrus tai niiaus)

## English Country Dances

Tyypillisimmillään englantilaisissa maalaistansseissa on selkeä rakenne, joka helpottaa niiden muistamista.

- Tanssissa on kolme säkeistöä.
- Jokaisessa säkeistössä on kaksi osaa, ”varsinainen säe” (A-osa) ja ”kertosaie” (B-osa).
- Ensimmäisen säkeistön säkeessä tehdään doublet edestakaisin tai sivuttain.
- Toisen säkeistön säkeessä tehdään (vastaavassa kohdassa) siding-kuvio.
- Kolmannen säkeistön säkeessä tehdään (vastaavassa kohdassa) arming-kuvio.
- Kertosäkeet ovat joko keskenään samanlaiset tai selkeästi erilaiset.

*English Country Danceissa käytettyjä askelikkoja:*

simple = suljettu simple = askel ja tuodaan toinen jalka ensimmäisen viereen  
double = suljettu double = 3 askelta ja tuodaan toinen jalka ensimmäisen viereen  
turn = pyörähdys doublella ympäri  
set and turn = kaksi sivuttaista simpleä ja pyörähdys doublella ympäri  
siding = double viistosti parin vierelle ja double takaisin  
arming = kierretään pari kahdella doublella käsivarresta kiinni pitäen  
honour = kunnioittava tervehdys (kumarrus tai niiaus)

## Englantilaiset ns. Gresleyn tanssit

*Ns. Gresleyn käsikirjoituksesta peräisin olevissa tansseissa käytettyjä askelikkoja:*

singlis = avoin simple = askel ja pysähdys (tai pelkkä askel)  
doblis = avoin double = 3 askelta ja pysähdys  
tretts = suljettu simple eteenpäin  
retrett = suljettu simple taaksepäin  
rake = suljettu simple etuviistoon  
brawle = pieni keinahtava askel sivulle ja painonvaihto takaisin  
piva = nopea avoin double (lainattu varhaisitalialaisista)  
saltarello = 3 askelta ja hypähdys (lainattu varhaisitalialaisista)

## Burgundilaiset basse danset

*Basse danseissa käytettyjä askelikkoja:*

ss = 2 basedanse-simpleä = 2 avointa simpleä = 2 askelta  
d = basedanse-double = avoin double = 3 askelta  
r = desmarché = hidas suljettu simple alakautta taaksepäin  
b = branle = pieni keinahtava askel sivulle ja painonvaihto takaisin  
R = desmarché oikealla jalalla, jonka aikana tervehditään paria